

A jövő nemzedékek szószólójának közleménye a barlangok napja alkalmából

(2023. június 25.)

Az élettelen természeti értékek védelmének fontosságára hívja fel a figyelmet Dr. Bándi Gyula, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes június 25-én, a barlangok napja alkalmából.

A természet védelme kérdésében általában az állatokra és növényekre gondolunk, holott az élő szervezetek élettelen környezete – a talaj, a kőzet, a víz – éppúgy közvetlen része a természetnek, az élő szervezetekkel együtt alkotja a nagy egészt. Az élettelen természeti értékek, köztük a barlangok nemcsak mint élőhelyek funkcionálnak, hanem önmagukban is tudományos, kulturális, esztétikai, oktatási értéket képviselhetnek.

A barlangok hazánkban 1961. óta ex lege védelem alatt állnak, azaz fellelésükkel egyidőben, külön védetté nyilvánítási eljárás lefolytatása nélkül közvetlenül védett természeti értéknek minősülnek. Az általános védelmet az indokolja, hogy minden egyes barlang a természet helyre nem állítható, egyedi, megismételhetetlen képződménye. A barlangvédelem célja a barlangok föld alatti (több helyen emellett felszíni) környezetének és élővilágának védelme, természetes állapotának megőrzése, az emberi tevékenység által előidézhető károk elhárítása, illetve csökkentése. A barlang védettsége kiterjed annak bejáratára, teljes járatrendszerére, befoglaló kőzetére, képződményeire, formakincsére, bármilyen halmazállapotú kitöltésére, természetes élővilágára is. Ha szükséges, a barlangok felszíne is védetté nyilvánítható.

A jövő nemzedékek szószólója kiemeli, hogy a barlangoknak köszönhető többek között kulturális örökségünk számos felbecsülhetetlen értékű őslénytani és régészeti lelőhelye; speciális állatfajok kiemelten fontos élőhelyei; szerepük van az egészséges ivóvízellátásban; az éghajlatváltozásra, a földtani- és ásványkincsekre, a vizekre vonatkozó egyedülálló tudományos ismeretek megszerzésének lehetőségét is biztosítják; emellett jelentősek gyógyászati, ismeretterjesztő, rekreációs szolgáltatásaik.

A barlangokat fenyegető fő veszélyeztető tényezők közé tartoznak a felszínt formáló természeti erők – földrengés, víz, szél, hőmérsékletingadozás – hatására bekövetkező folyamatok. Emellett azonban a változások sok esetben közvetlenül vagy közvetetten emberi tevékenységgel – bányászat, építkezés, útépités, földmunkálatok, természetes lefolyási és beszivárgási viszonyok megváltoztatása – függenek össze. Nemcsak a barlangot, de a karsztvizet is jelentősen veszélyeztetheti például a szakszerűtlen vagy hiányos szennyvízelvezetés és hulladékelhelyezés, valamint a mezőgazdasági vegyszerek túlzott alkalmazása.

Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása alapján Magyarország vállalja, hogy örökségünket, a Kárpát-medence természet adta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Ezzel összhangban az Alaptörvény P) cikke előírja a természeti erőforrások, köztük a barlangok, mint a nemzet közös örökségének részei védelmét, fenntartását és a jövő nemzedékek számára való megőrzését. Fentiekén túl a barlangok nemzeti vagyonnak is minősülnek, hiszen hazánkban minden barlang a magyar állam kizárólagos tulajdonát képezi és forgalomképtelen.

A szószóló arra hívja fel a figyelmet, hogy az Alaptörvény nemzeti vagyonra vonatkozó 38. cikke alapján, a barlangokat érintő tevékenységek engedélyeztetése, kivitelezése, folytatása során vegyék figyelembe a közérdek szolgálatát, a közös szükségletek kielégítését és a természeti erőforrások megóvását, illetve ezekkel szoros összefüggésben a jövő nemzedékek szükségleteinek biztosítását.